

Romerike
Geoteknikk

Beiarn kommune; Kvikkleire og geoteknikk

21.03.2023

- Ismail Aricigil, M.Sc.
- Carsten Hauser, Dr. Ing.
- Marco Wendt, Siv. Ing.

Innhold

- Kvikkleire
- Stabilitet
- Tiltak for å øke stabilitet
- Storjord
- Veien videre
- Spørsmål og svar

KVIKKLEIRE

Kvikkleire - materialelegenskap

- Kvikkleire er «vanlig leire» som blir flytende ved overbelastning

Bløt leire (vanlig leire)

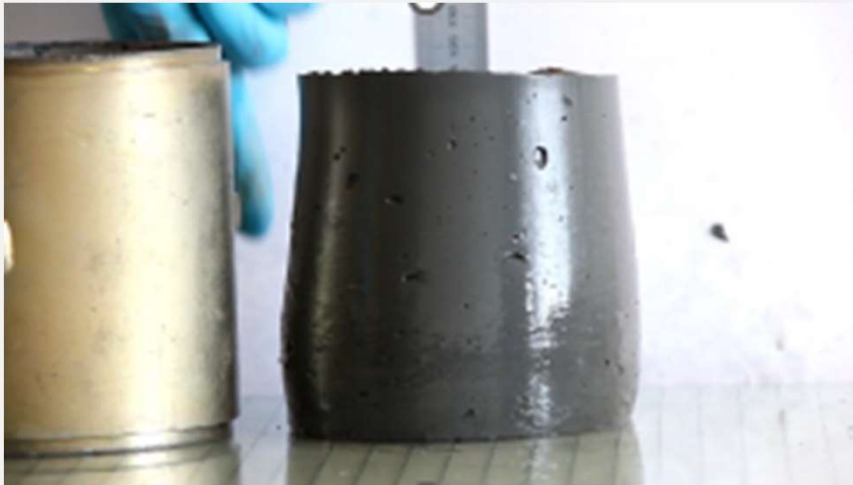
Kvikkleire

Forsøk utført av Vikas Thakur (NTNU)

Kvikkleire - materialelegenskap

Bløt leire (vanlig leire)
Omrørt tilstand

Kvikkleire
Omrørt tilstand

Kvikkleire - kvikkleireskred

- Hvorfor er kvikkleire så interessant?

I 1978 feide et leiras med seg et enormt stykke av Rissa i Trøndelag. Ett menneske og flere hundre dyr omkom i rasen. (Foto: Erik Thorberg / NTB)

NVE: – Nær 80 prosent av alle kvikkleireskred er menneskeutløst

Kilde: bygg.no 17.3.21

NGI fant kvikkleire i Moss som Bane Nor ikke hadde funnet. Nå trues jernbanebyggingen gjennom byen.

Bane Nor har leid inn revisjonsfirma for å finne ut om de selv burde ha oppdaget store kvikkleireområder. Kilde: aftenposten.no

Kilde: nrk.no

Kvikkleire - kvikkleireskred

- Mange skred har skjedd/vil skje
- 80-90% skjer pga. menneskelig aktivitet (10-20% pga. naturen selv)

Mange kvikkleireskred

Gjerdrum (2020) – erosjon i bekk

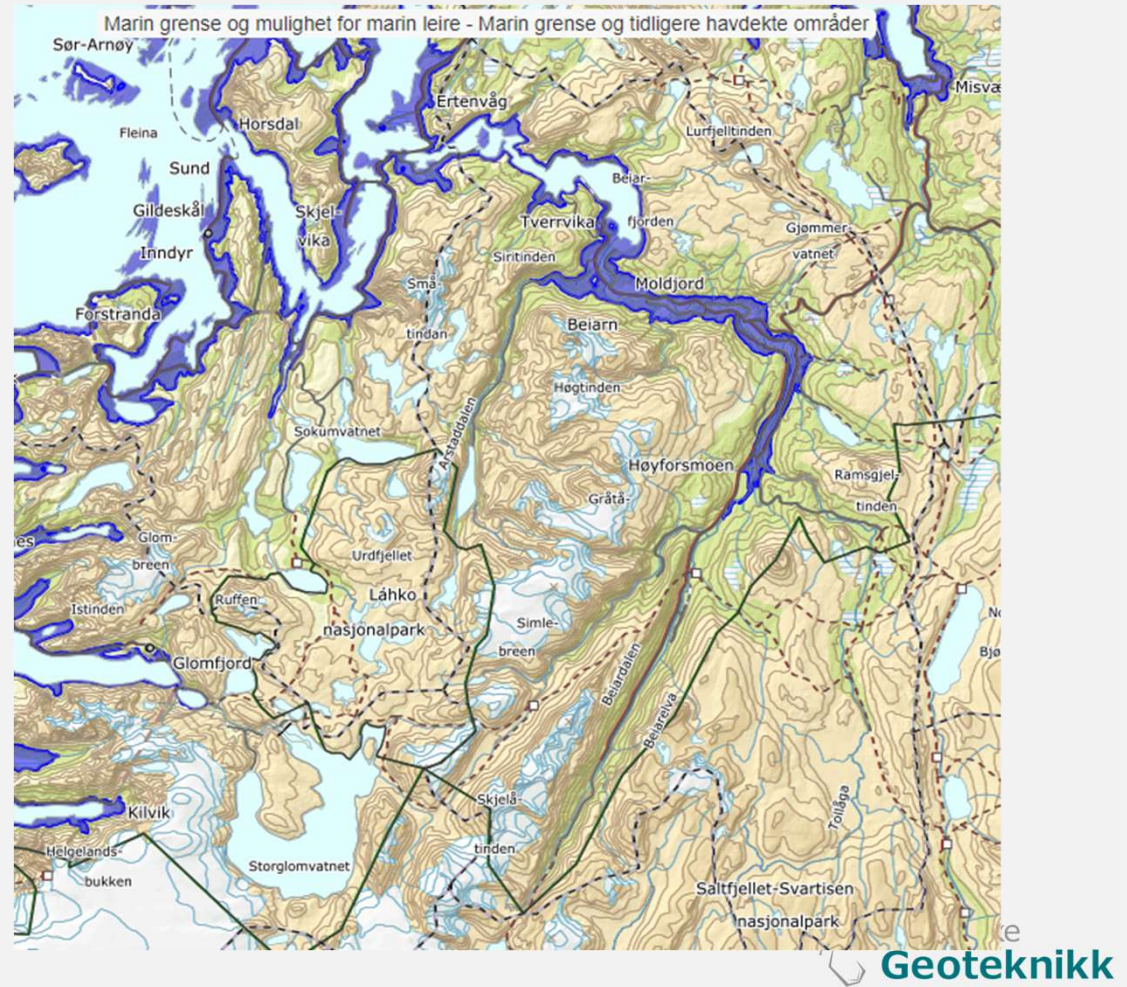
- Kråkenes i Alta, 2020
- Drevja i Vefsn 2020 - **erosjon i bekk**
- Leksvik i Trøndelag 2018
- Sørurn i Lillestrøm, 2016
- Skjeggestad bru ved Holmestrand, 2015
- Sørkjosen i Nordreisa 2015
- Nord-Statland i Namdalseid 2014
- Byneset i Trondheim, 2012 - **erosjon i bekk**
- Lyngseidet i Troms, 2010
- Kattmarka i Namsos, 2009

- **Jevika Steinkjer, 1997 - vi var heldige**

Professor Steinar Nordal
(NTNU)

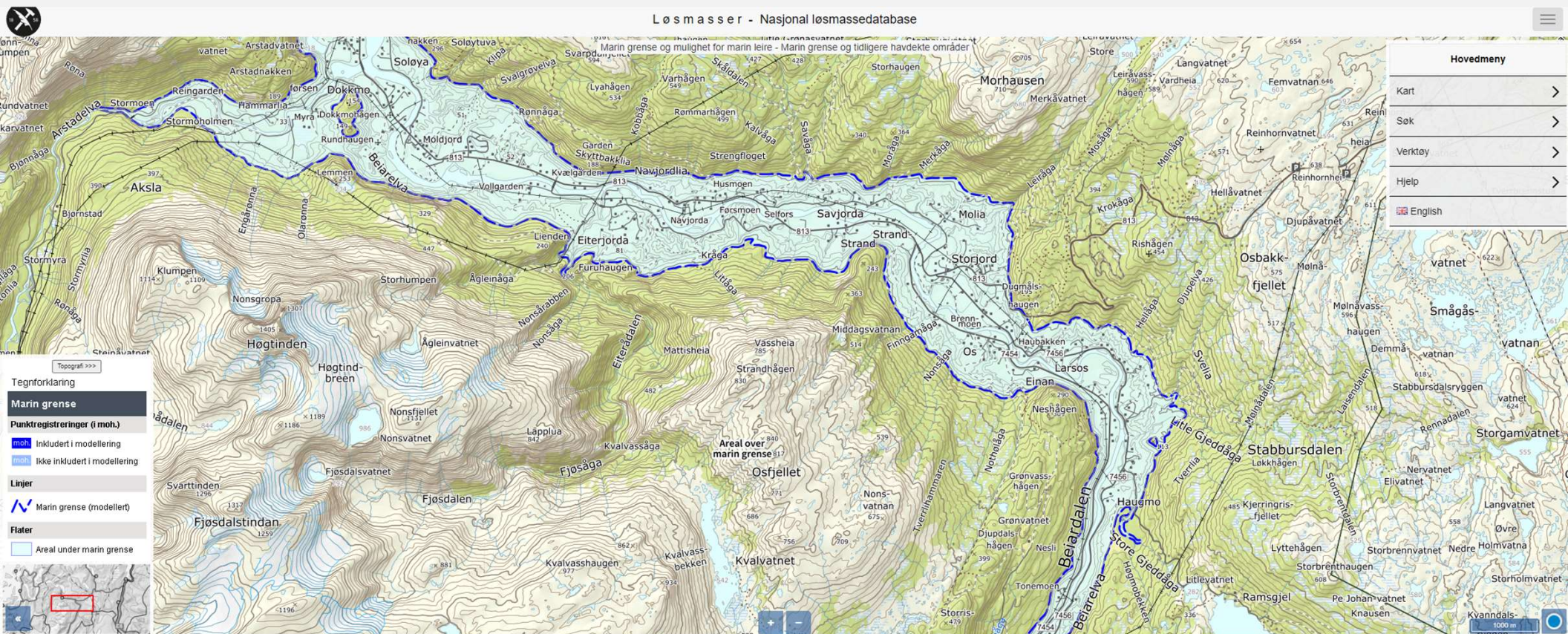
Kvikkleire – Hvor finner vi den?

- Kvikkleire finnes potensielt under tidligere marin grense (blå områder)
- I Beiarn kommune; under ca. kote +100 m.o.h.
- Leire blir kvikk pga. utvasking av salt fra porevannet i en vanlig leire (tidkrevende prosess+krever hydrogeologiske forhold)

Kvikkleire – Hvor finner vi den?

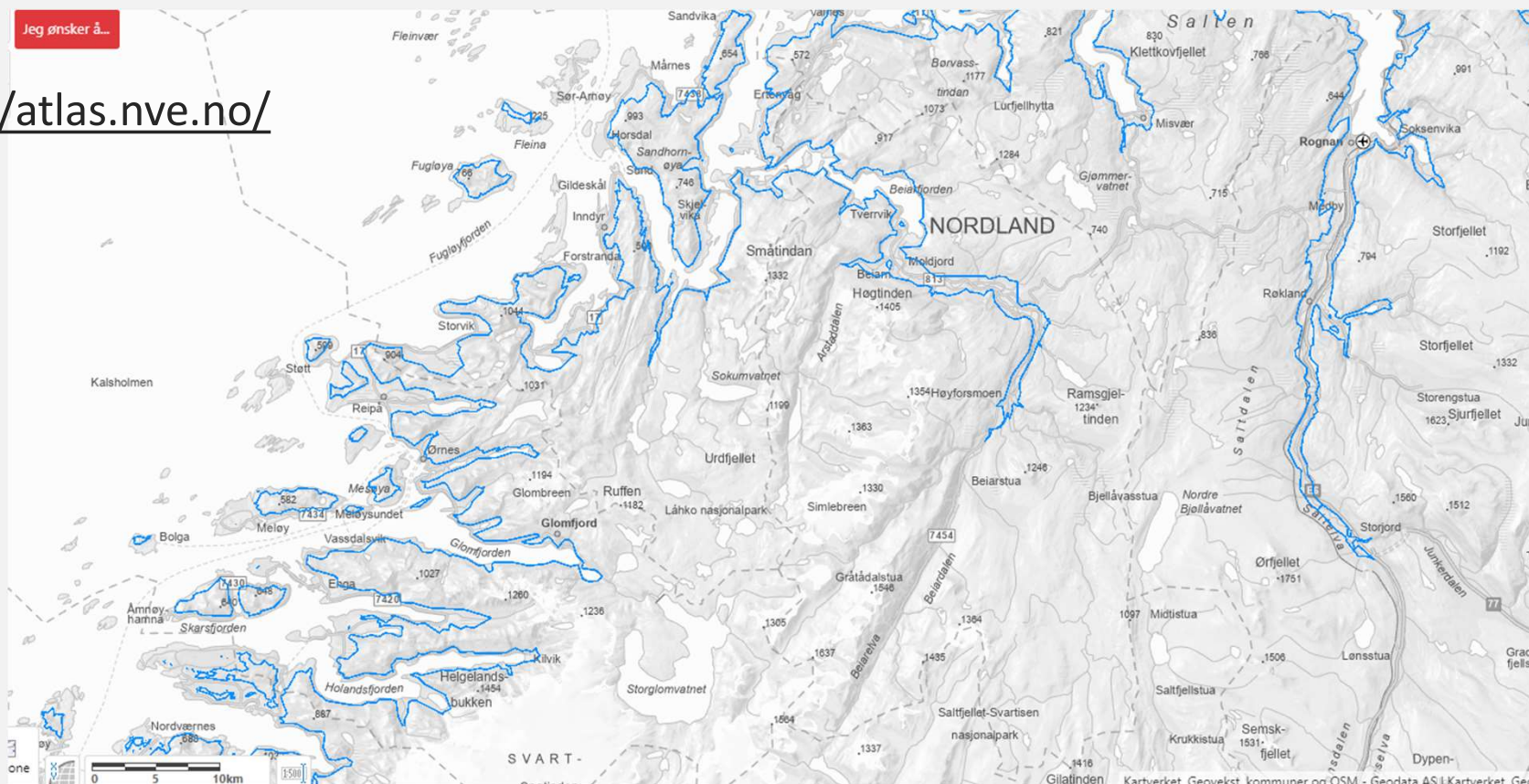

https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

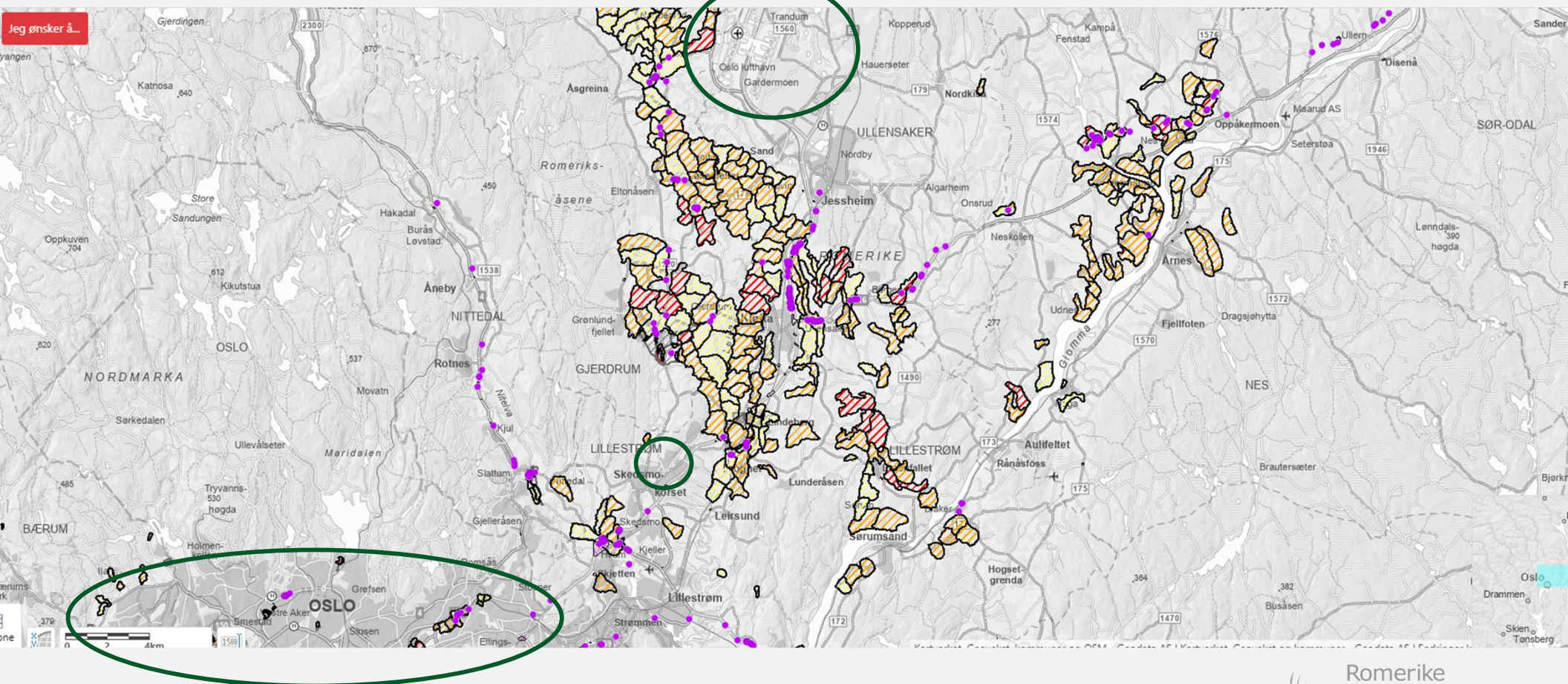

Kvikkleire – Er det kjente kvikkleiresoner i Beiarn?

<https://atlas.nve.no/>

Kvikkleire – Er det kjente kvikkleiresoner ellers?

Kvikkleire – Er det kjente kvikkleiresoner ellers?

- **Lav faregrad**

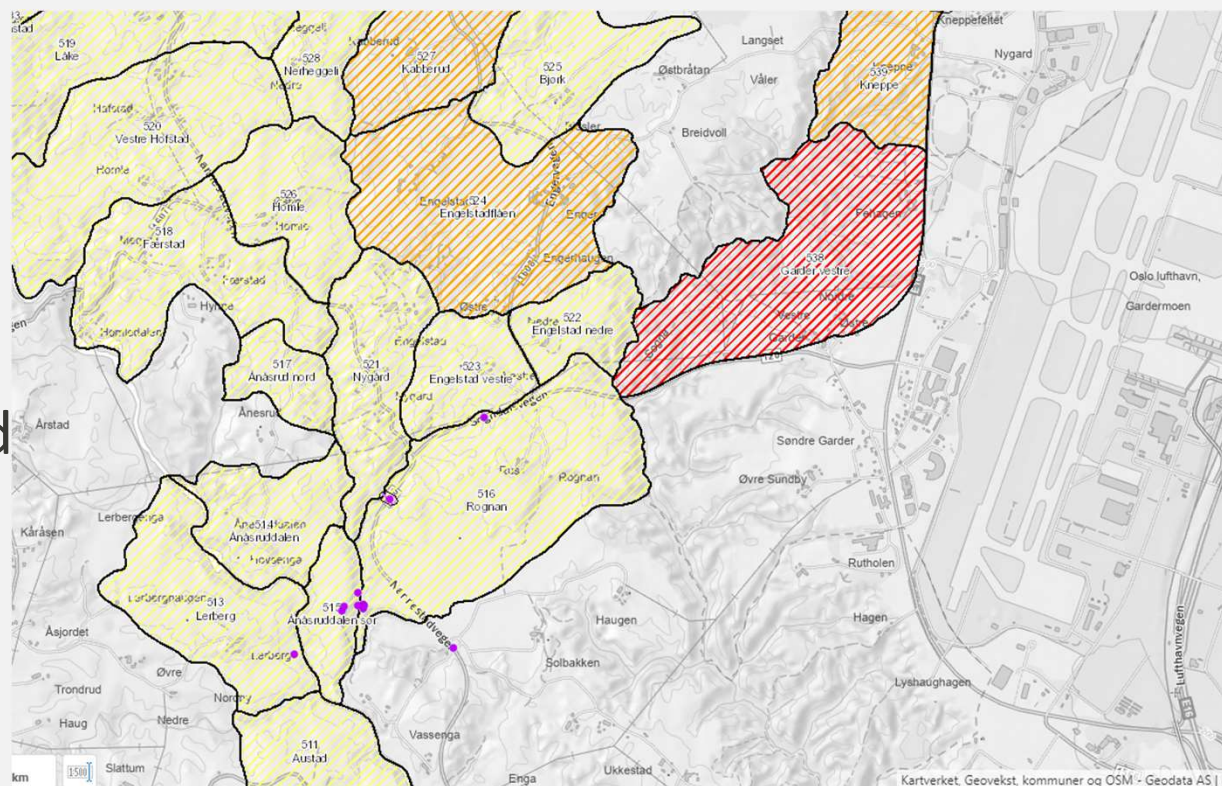
Lav sannsynlighet for skred

- **Middels faregrad**

Middels sannsynlighet for skred

- **Høy faregrad**

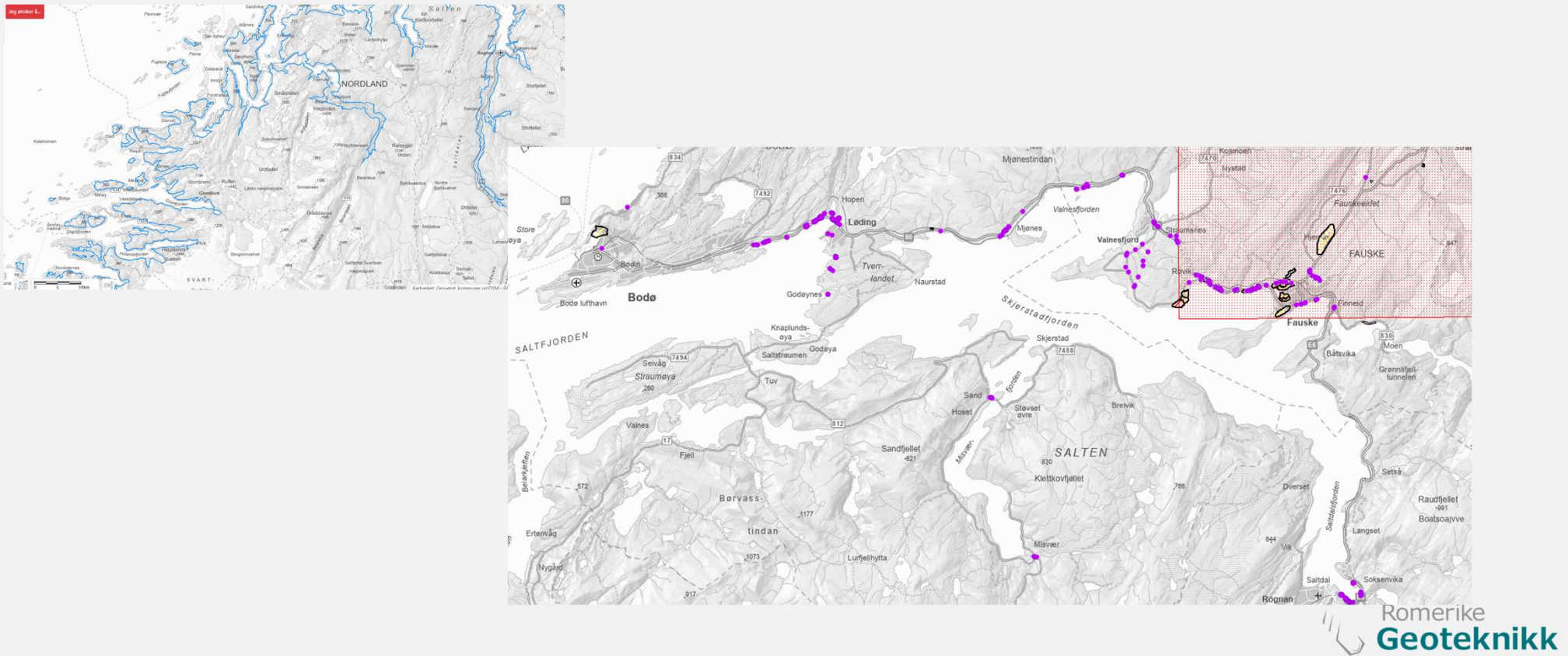
Høy sannsynlighet for skred

Kvikkleire – Er det kjente kvikkleiresoner i Beiarn?

- Det må forventes «fargeplot» (gult, oransje, rødt) i årene fremover!

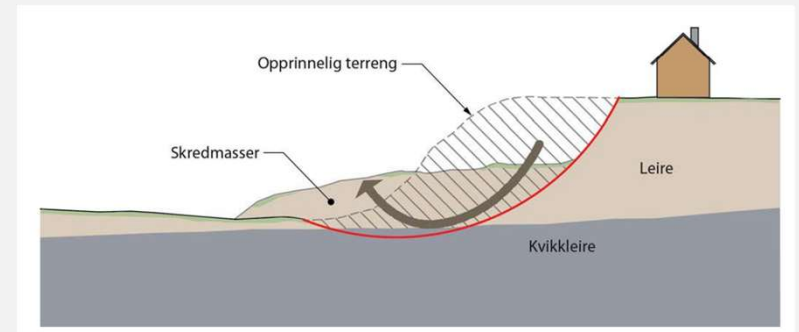
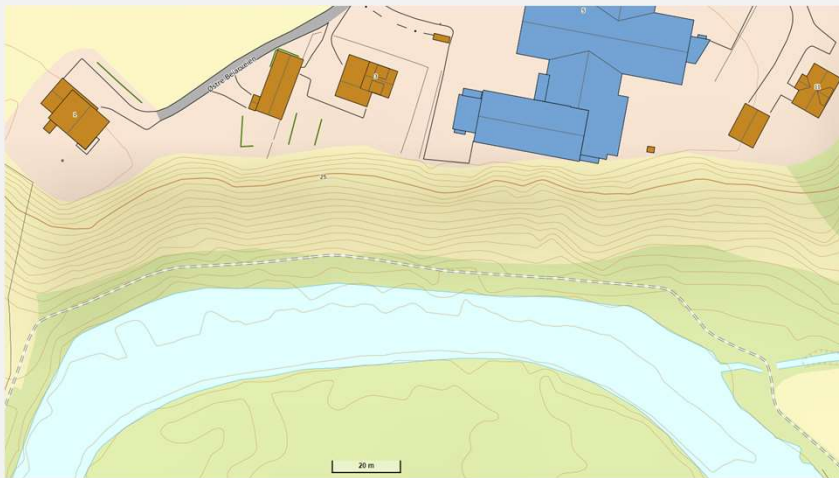

STABILITET

Stabilitet

- Stabilitet/løsmassestabilitet i en skråning er avhengig av mange faktorer
- Tyngdekraften jobber hele tiden for at alle skråninger skal skli ut
- Fasthet/styrke i jord motvirker potensiell utglidning

Stabilitet – Sikkerhet - Sikkerhetsfaktor

- Stabilitet i en skråning måles gjennom begrepet sikkerhet/sikkerhetsfaktor (stabilitet=sikkerhet=sikkerhetsfaktor)
- Sikkerhet = $\frac{\text{Stabiliserende krefter}}{\text{Drivende krefter}}$
- Stabiliserende krefter = Jordens styrke
- Drivende krefter = tyngdekraft

Stabilitet – Sikkerhet – Sikkerhetsfaktor - 2

- Eksempel:

Stabiliserende jordstyrke: 12

Drivende tyngde: 10

- Sikkerhet = $\frac{\text{Stabiliserende krefter}}{\text{Drivende krefter}} = \frac{12}{10} = 1.2$ (stabilt) (20% margin mot skred)
- Hvis sikkerhet = 1.0 (labil tilstand, skråningen i ferd med å gli ut)
- Hvis sikkerhet > 1.0 (stabilt)
- Hvis sikkerhet < 1.0 (ustabilt)

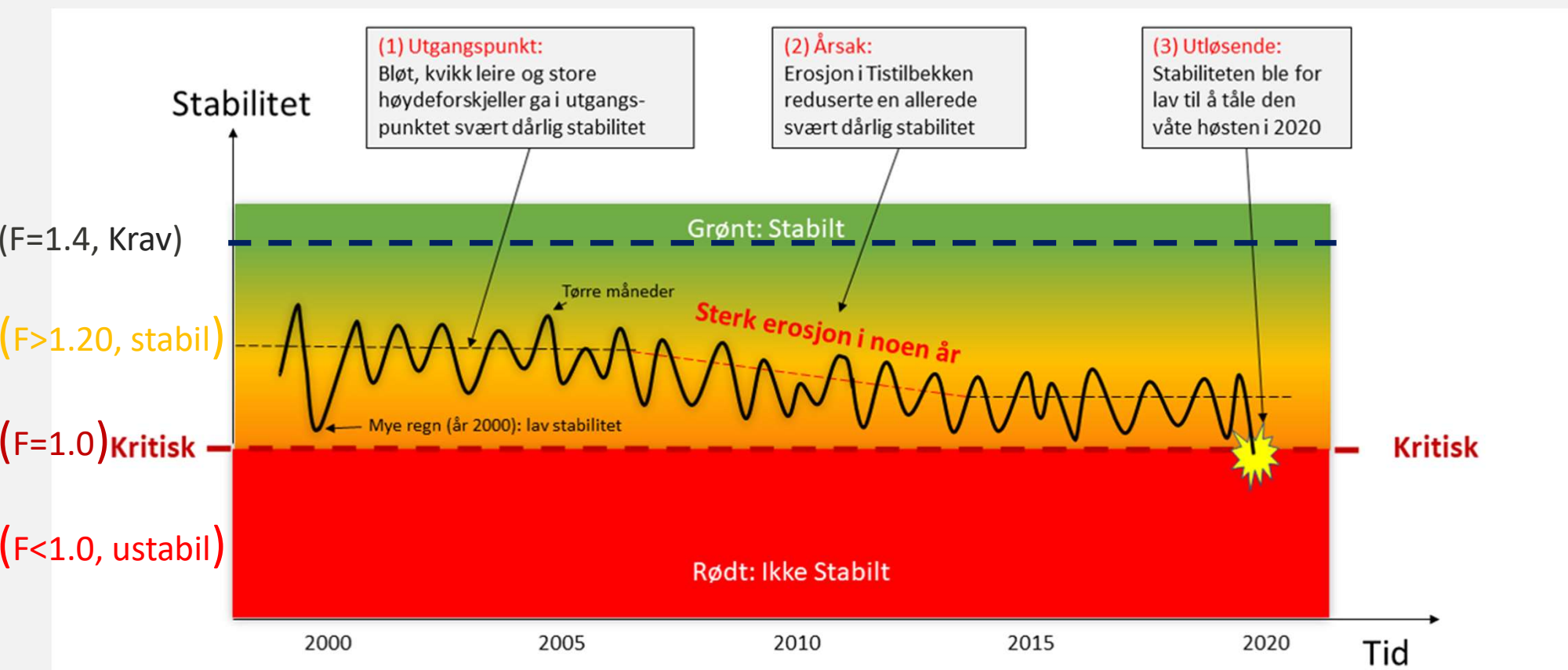
Stabilitet – Hva så?

- Myndigheter (NVE) og derav kommuner krever minste sikkerhet ved utbygging.
- Krav til sikkerhet/stabilitet varier:
Typisk 1.25, 1.40 eller 1.60
- NVEs kvikkleireveileder gir uttømmende informasjon om kvikkleire og skred, også ikke-fagfolk kan forstå en del

https://publikasjoner.nve.no/veileder/2019/veileder2019_01.pdf

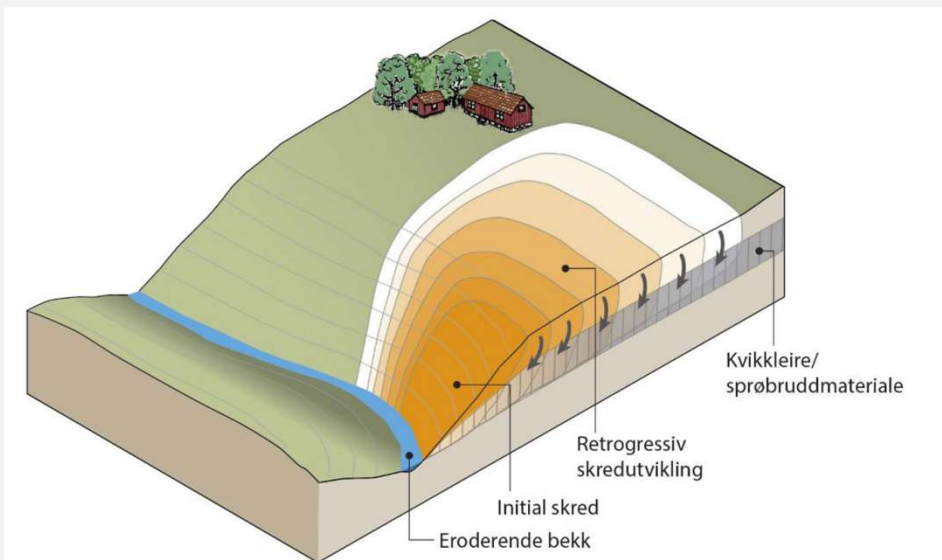

Stabilitet – Eksempel fra Gjerdrum (Prof. Nordal)

Stabilitet – Spesielt med kvikkleireskred?

Typisk kvikkleireskred

Figur 2.2 Rissaskredet 1978. Skredets utbredelse kommer frem av det store bildet. Innfelt bilde viser utgraving og oppfyllingen som forårsaket initialscredet, illustrert av Kjell Karlsrud, NGI. Foto: Adresseavisen

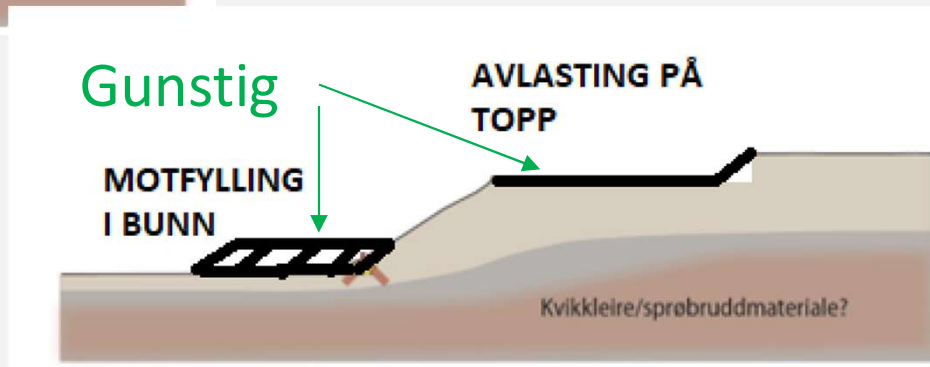
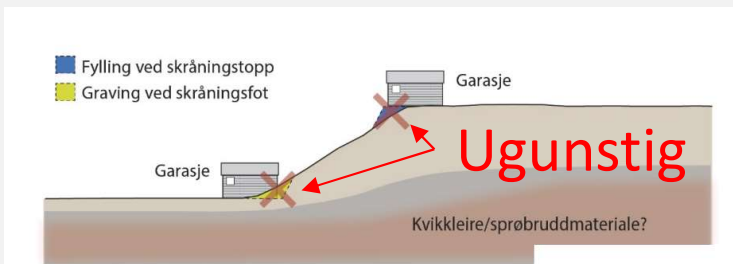

TILTAK FOR Å ØKE STABILITET

Tiltak for å øke stabilitet

- Kort fortalt 3 ting:

1. Avlaste/fjerne jord fra toppen av skråningen (fjern masser fra topp)
2. Etablere motfylling i bunn av skråningen (legg masser i bunn)
3. Erosjonssikre (bevare dagens sikkerhetsnivå)

Tiltak for å øke/bevare stabilitet - Erosjonssikring

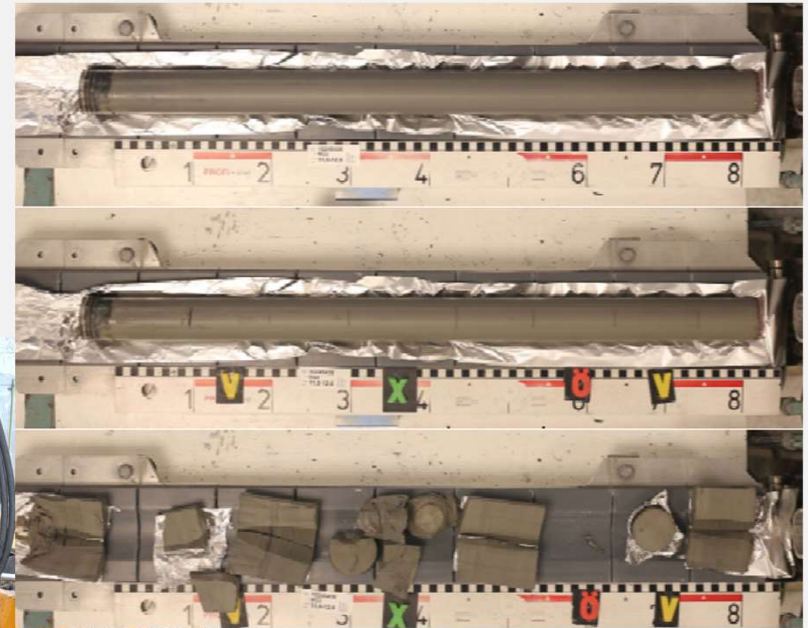

Figur 6.1 Erosjonssikring i Jørstadelva i Snåsa kommune i Trøndelag. Foto: Ida Eggen, NVE

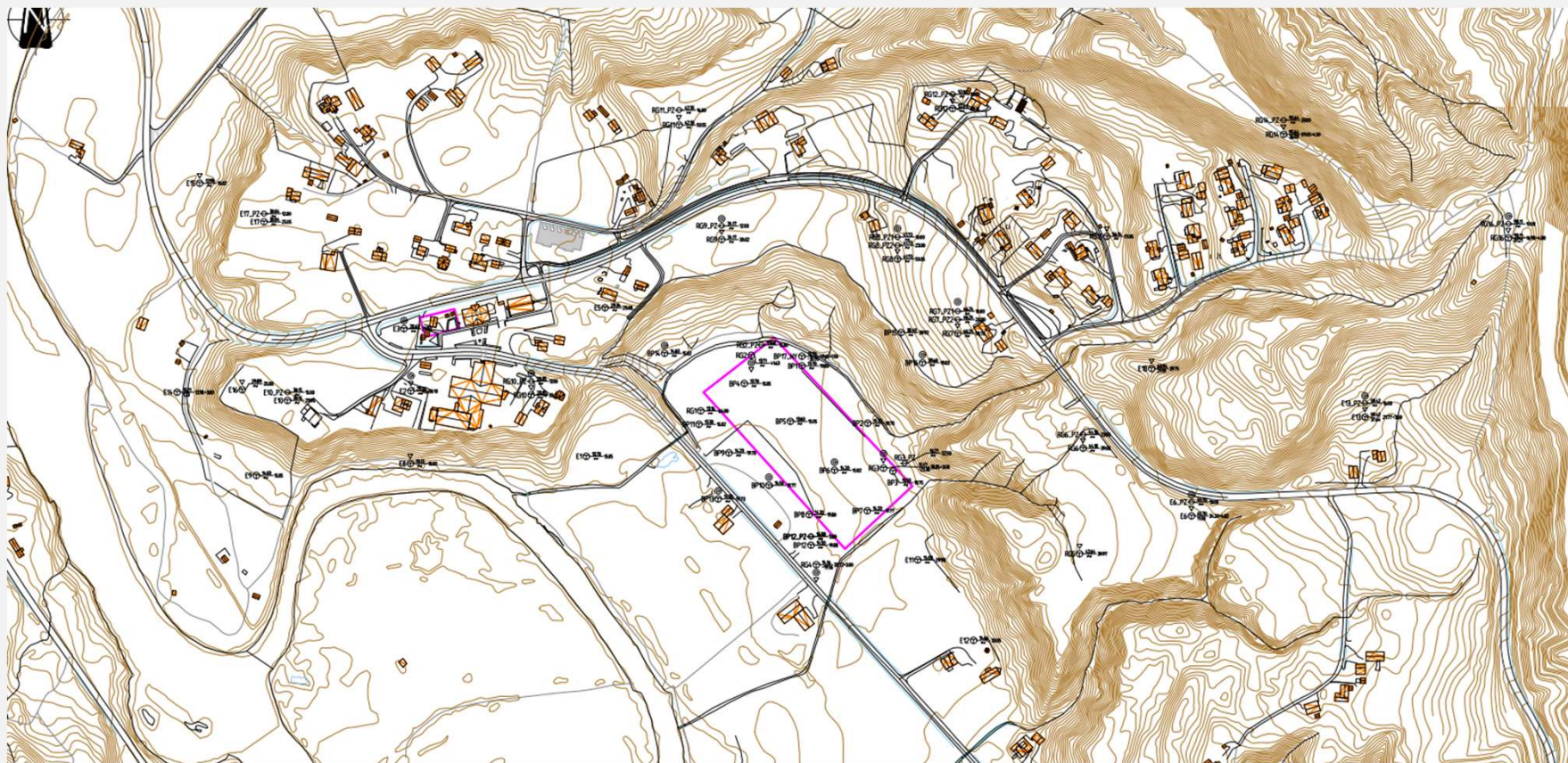
Storjord

- Utført omfattende grunnundersøkelser i og rundt Storjord
  - Undersøkelsene tilpasses arealer/tomter som ønskes bebygd
  - Kan aldri utføres «nok» med undersøkelser.
  - Alltid en viss usikkerhet i tolkning av jordegenskaper (dvs. alltid en viss usikkerhet i beregnede sikkerhetsfaktorer)
-
- Foreløpige vurderinger/rapporter fremlagt for kommunen
  - Uavhengig kvalitetssikring av faglig innhold pågår
  - Endelig rapporter vil foreligge når uavhengig kvalitetssikring er ferdig

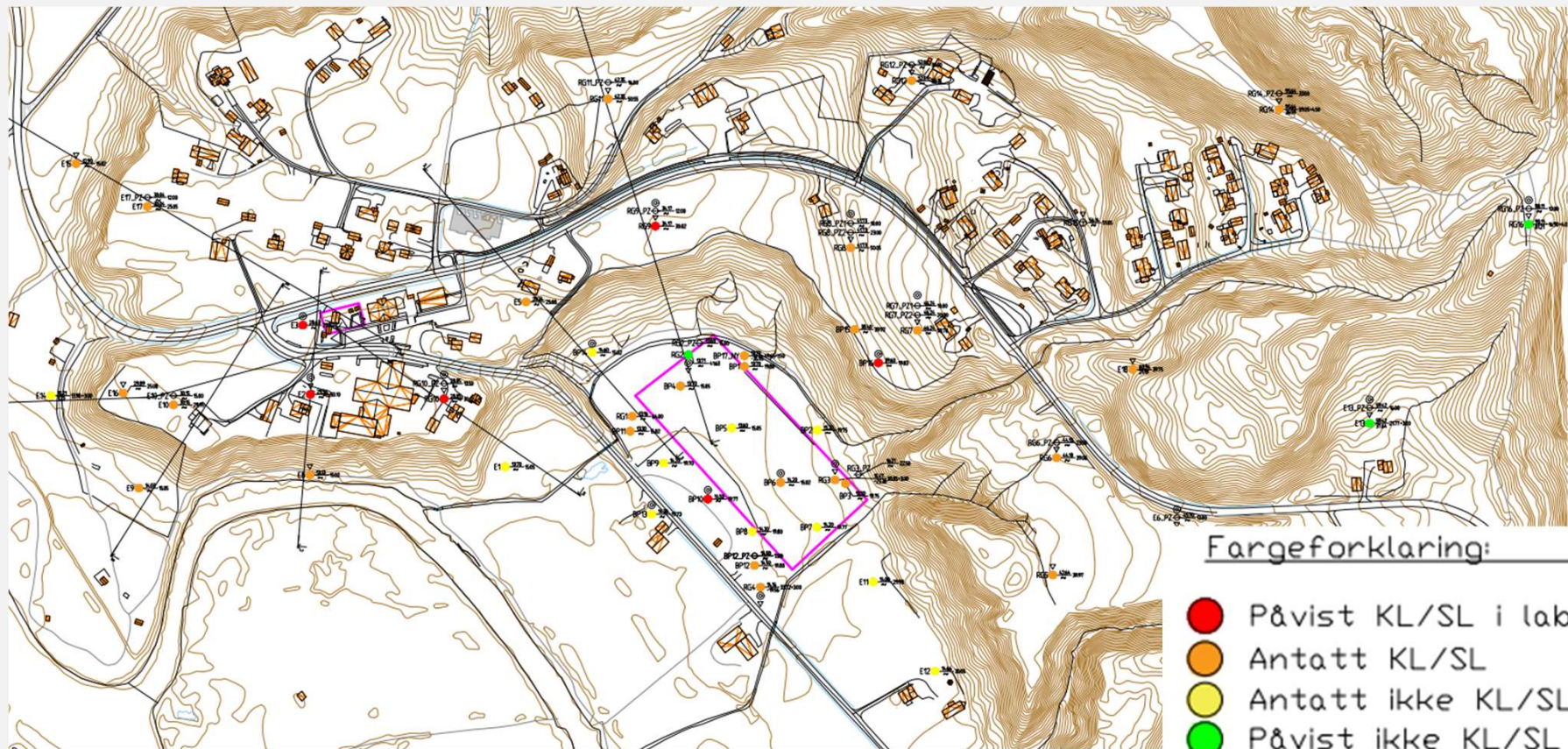
Storjord - Grunnundersøkelser

Storjord – Grunnundersøkelser - 2

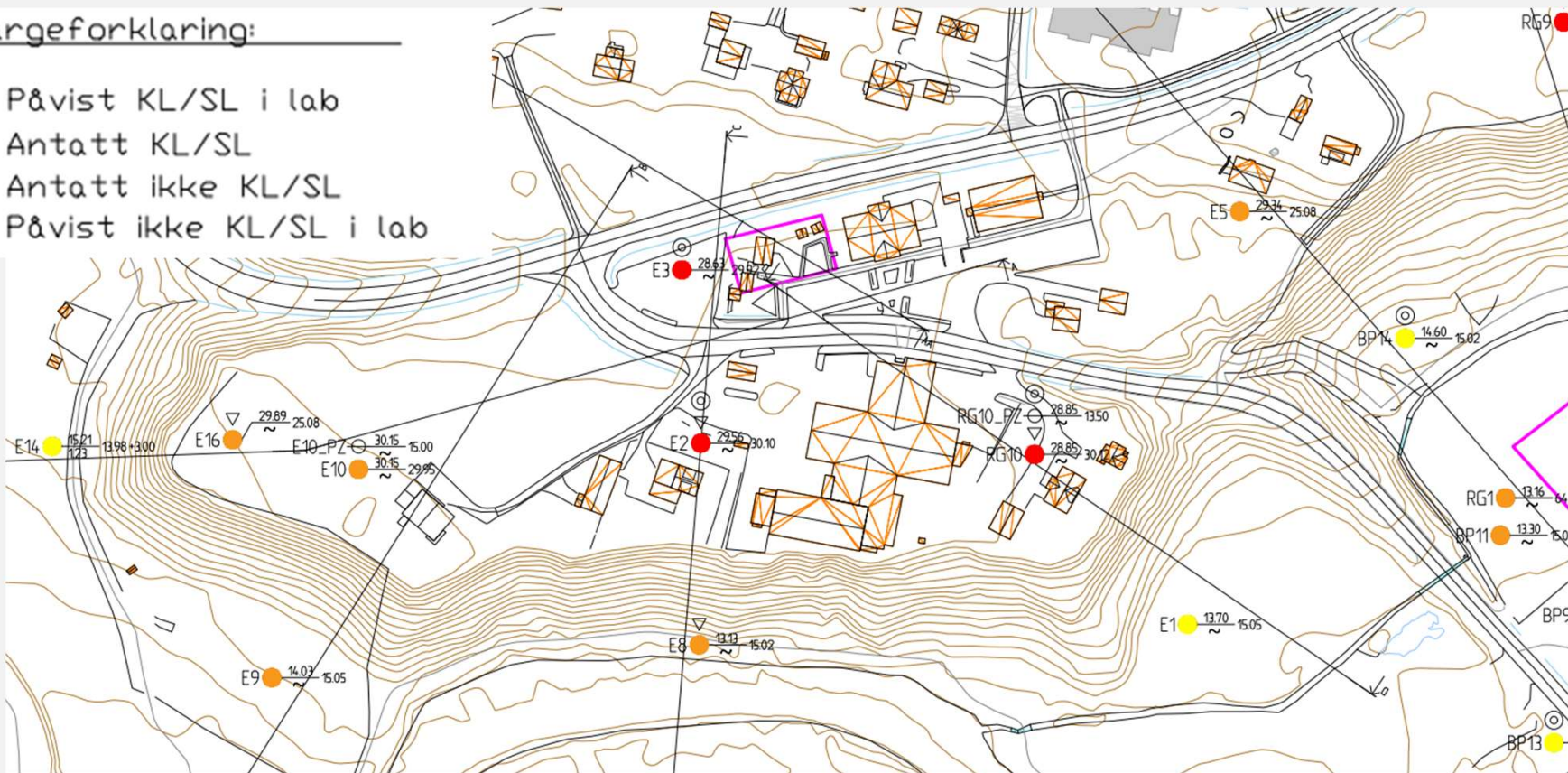
Storjord – Grunnundersøkelser - 3

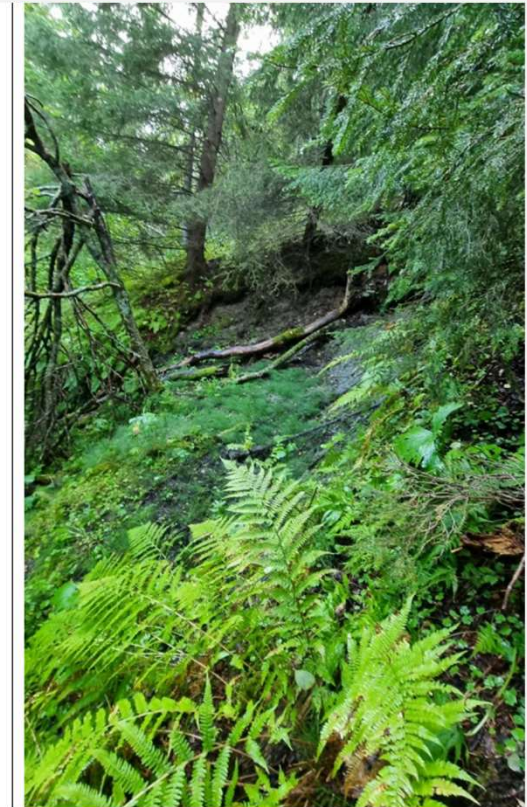
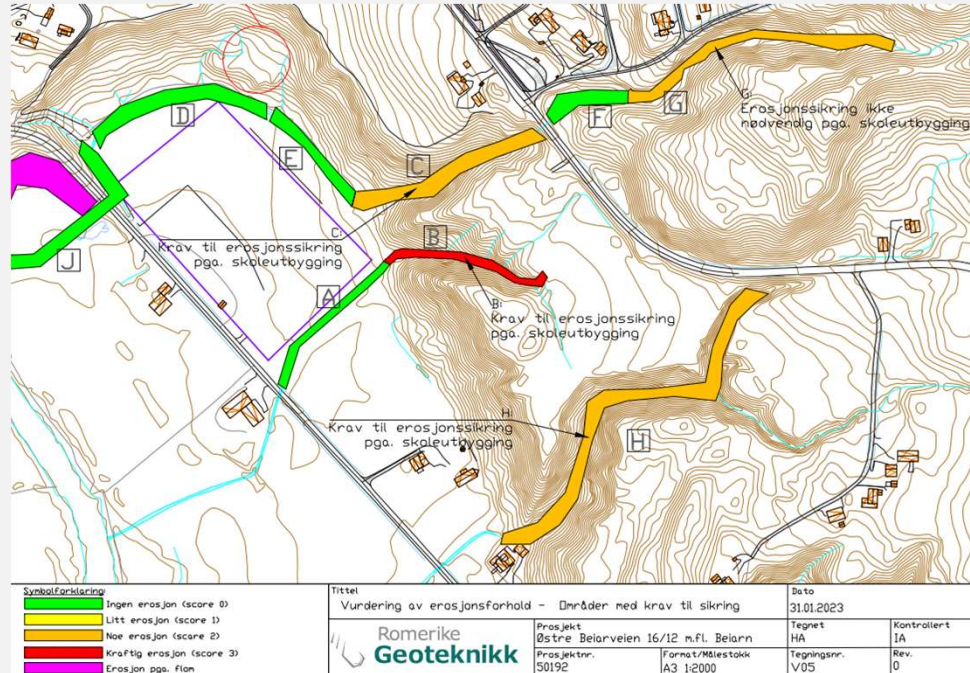
Storjord – Grunnundersøkelser - 4

Fargeforklaring:

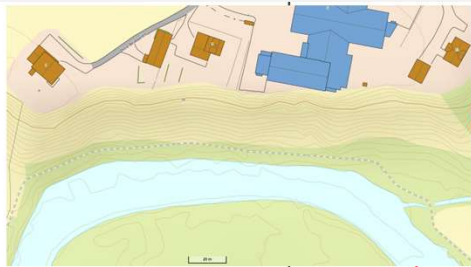
- Påvist KL/SL i lab
- Antatt KL/SL
- Antatt ikke KL/SL
- Påvist ikke KL/SL i lab

Storjord - Erosjonsforhold

Storjord – Stabilitetsvurderinger (butikkomt)

↗ $F = 1.00$ til 1.04

$F_c = 100$
 $F_c = 104$

Material	Un-sat	Sat	Un-sat	ρ	c	ϕ	α	β	γ
Tagtak	900	900	80	05					
Lera	900	900			c-graf 100	0.25			
Kalkstein	900	900			c-graf 100	0.43	0.75		
Lera	900	900			c-graf 100	0.45	0.35		

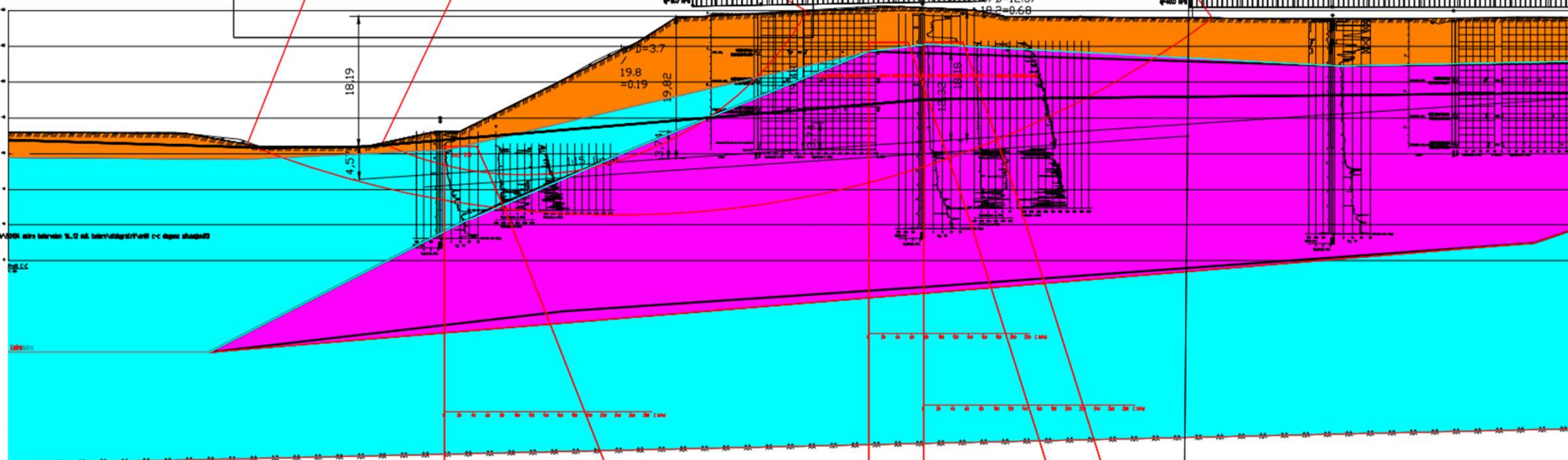
Skråningens
influensovråde
 $H=18m \Rightarrow L=2H$

Utenfor
skråningens
influensovråde

35,96

$H=18m \Rightarrow L=4H$
72,2

Ca.
tiltaksområdet

Storjord - Oppsummert

- Det er funnet betydelige mengder kvikkleire i området
- Fleste skrånningene er per definisjon stabile ($F > 1$)
- En skrånning (butikktoalet) er beregningsmessig i labil tilstand (F rundt 1.0)
- Selv om de fleste skrånninger er stabile ($F > 1$) er de allikevel under minimumskravene satt av myndighetene
- Skal det bygges skole i området må stabiliteten forbedres iht. kravene fra myndighetene enkelte steder
- Det pågår erosjon i bekker som forverrer stabilitetstilstand over tid

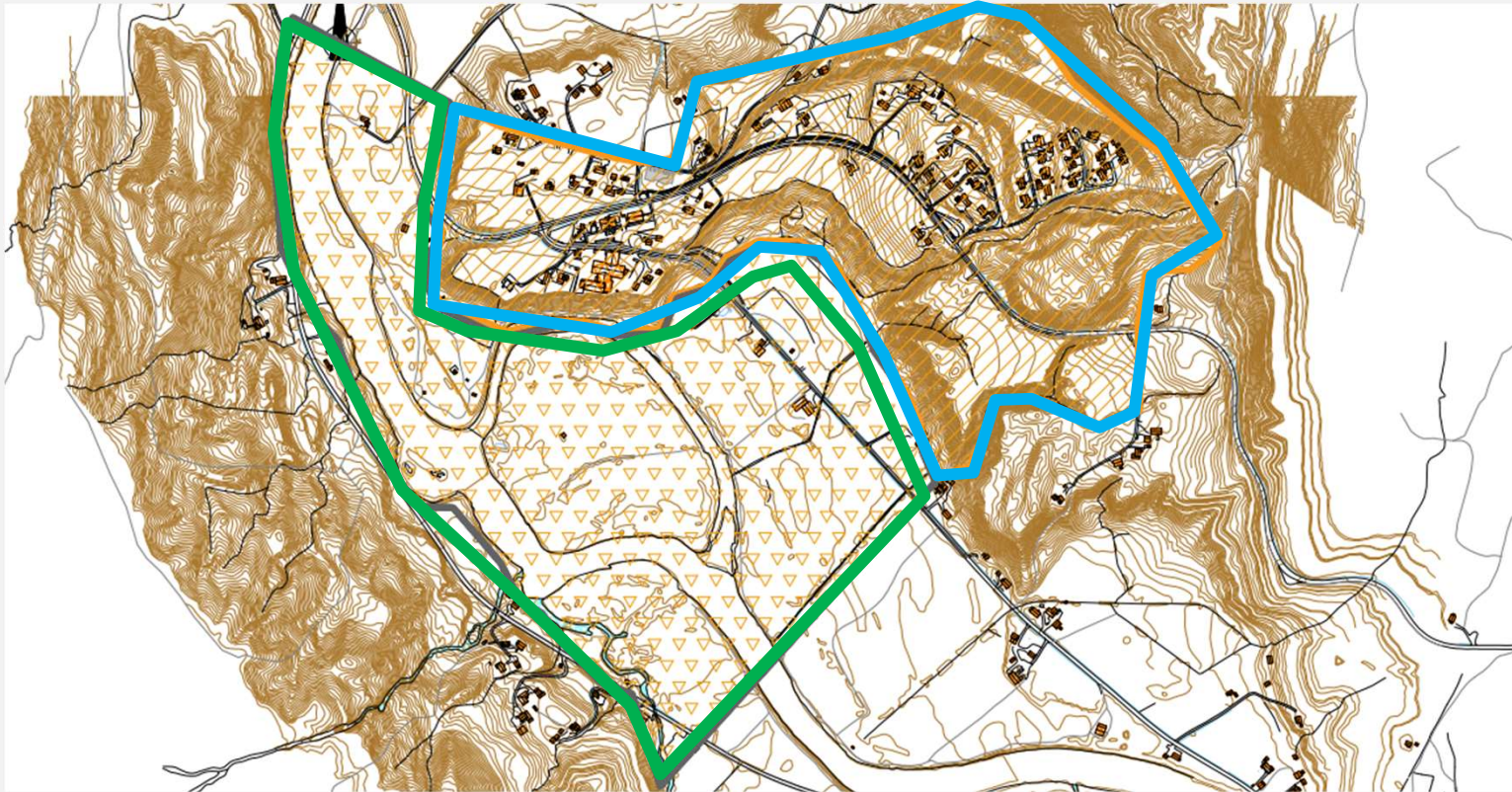
VEIEN VIDERE

Veien videre - Bevissthet

- Økt bevissthet rundt kvikkleiras eksistens og skredrisiko
  - Beiarn kommune anbefales å formidle funn fra grunnundersøkelser til alle beboere i kommune
  - Innbyggerne bør «bry seg» f.eks. hvis de ser erosjon, utglidninger, bevegelser, eller fyllinger og skjæringer i terreng.
  - Små inngrep kan utløse store kvikkleireskred
  - Hvis man er usikker ift. et tiltak bør man ta kontakt med kommunen
  - NB! Ikke finn på å gjennomføre «stabiliserende» tiltak (og hvertfall ikke destabiliserende tiltak) uten avklaring med kommunen/geotekniker – det som stabiliserer en ting, kan forverre en annen ting!

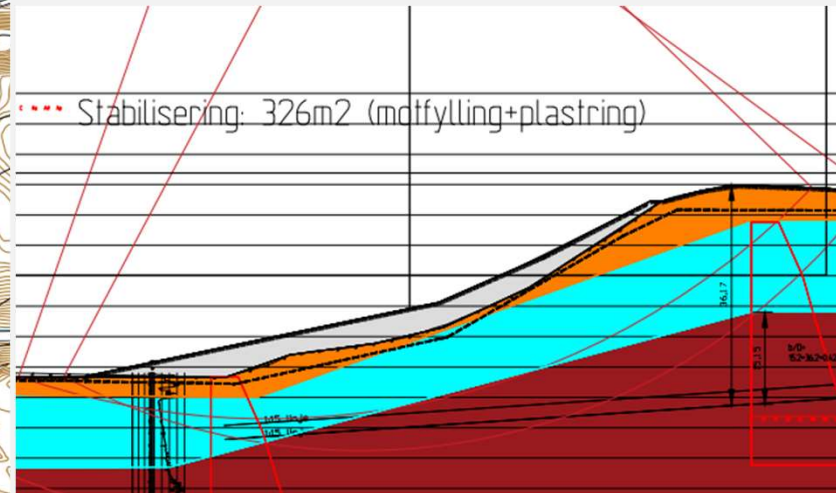
Veien videre – Opprettelse av kvikkleiresone

- Foreslått ny kvikkleiresone («middels faregrad»)

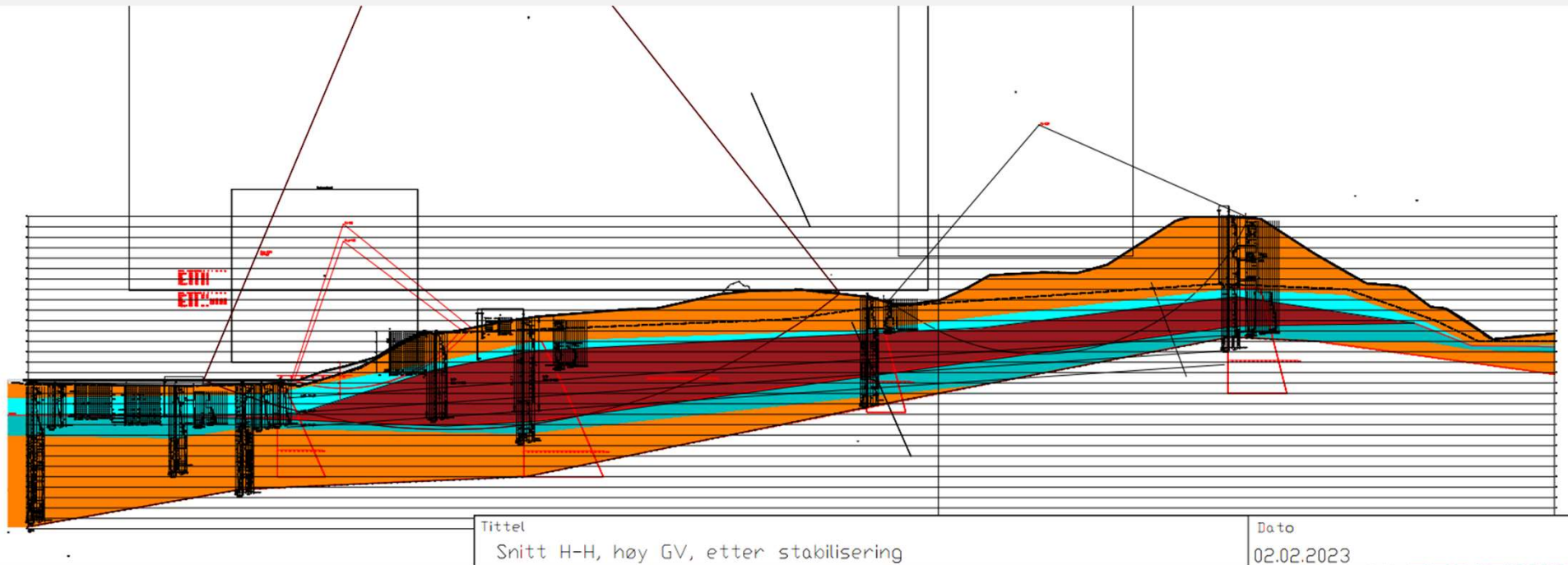
Veien videre - Stabilitetsforbedring

- Behov for stabiliserende tiltak (dersom tiltaket skal gjennomføres)

Veien videre – Stabilitetsforbedring 2

- Stabilitetsforbedring ifm. skoleutbygging gagnar alt/alle som oppholder seg i høyereliggende (og lavereliggende) terreng!

Veien videre - Utbygging

- Hvert enkelt byggeprosjekt (byggesak) må vurderes særskilt uansett.
- Krav til sikkerhet er avhengig av planlagt tiltak
- Krav til sikkerhet er også avhengig av lokasjon/topografi
- Lite tiltak er enklere å gjennomføre
- Større tiltak kan være vanskelig uten stabilitetsforbedrende tiltak
- Uansett fordelaktig at kommunen allerede har skaffet betydelig dokumentasjon/underlag. Det er normalt utbygger som må fremskaffe dette.

Veien videre - Erosjonssikring

- For å bygge skole må det erosjonssikres.
- Hvis skolen ikke bygges bortfaller dette kravet ved første øyekast.
- Av hensyn til samfunnssikkerhet anbefales allikevel erosjonssikring. Dette må avklares nærmere sammen med Beiarn kommune og NVE (risikovurdering)

SPØRSMÅL
OG
(FORHÅPENTLIGVIS) SVAR

www.geoteknikk.no